

MOŽNOST VZNIKU

POTENCIÁLNÍ VÁLKY

Současný svět a lidská společnost se nacházejí v celkovém **dynamickém politickém pohybu**, který s různou mírou intenzity zasahuje všechny společenské oblasti, sféry vlivů, teritoria světadílů. Hodnota tohoto pohybu pulsuje v krajních mezních hranicích a nachází i své specifické vnější projevy. Eskaluje od intenzivního upevňování společenských systémů, přes vnitřní politická střetnutí v jednotlivých státech, koalicích a uskupeních, přes revoluční a kontrarevoluční puče, partyzánskou válku až po přímá vojenská střetnutí, která probíhají buď s otevřenou, nebo skrytou politickou i vojenskou angažovaností dnešních supervelmocí.

Dnes více než kdykoliv dříve můžeme rozhodně tvrdit, že **svět je sférově rozdělen**. Zatím co v současné etapě potenciální síly supervelmocí — Sovětského svazu a USA — jsou pro toto období určující, rozvíjí se v jejich stínu ve specifických podmínkách další „**perspektivní třetí čínská síla**“, jako nynější modulátor a snad i budoucí výrazný aktér světového poměru sil.

V takovýchto podmínkách boj o zpřesňování intenzity vlivu ve **stýčných oblastech** nabývá především diplomatických, někdy však i jiných, často vyhraněných forem. Tato střetnutí i když mohou v určitých časově omezenějších obdobích vzít na sebe podobu lokálních ozbrojených konfliktů, drží supervelmocí politickou vůli v kontrolovatelných mezích, které nepřesahují možnosti **politického kompromisu**, vyjadřujícího jak vůli nevzdat se bez urči-

tého rizika svých dílčích cílů, tak i ukazující určitou politickou realitu „dobré vůle“.

Ona „dobrá vůle“ nebo snad politická tolerantnost není emocionální projev politiky (na to je politika příliš racionální), ale je **odrazem určitého souhrnu daného potenciálního poměru sil**.

Potenciální poměr sil v globálním strategickém politicko-vojenském měřítku prakticky vyjadřuje cílové působení

— **obecné politiky**, jako třídního nástroje, na různých stupních celkového vývoje se nacházejících sociálně ekonomických uskupení;

— **úrovni vojenství**, jako v pozadí stojící skryté síly do určité míry determinující akceschopnost politiky.

Představuje-li zejména politika ve své realizační podobě vysoce dynamické, koordinované, všestranné třídní působení na společnost, a to jak **uvnitř státu** nebo koalice, tak zejména **vně** této formace, pak **vojenství** je jen jednou z organických částí mozaiky všech ostatních komponentů, tvořících „**jistoty**“ **politiky**. Chceme-li tedy reálně zkoumat oblast politické jistoty a vytyčit mezní hranice její mírové tolerantnosti, znamená to tedy hluboké, všestranné mnohaoborové zkoumání.

Pokládám proto za účelné, i když svým způsobem zjednodušené, zabývat se v této stati jednou z oblastí paralelního působení na projevy politiky ve vztahu míru a války — na **oblast vojenskostrategického poměru sil** a činitelů, které v současné etapě nejvýrazněji ovlivňují jeho stabilitu.

Bude proto účelné, **ve vztahu k prvku stability**, to je relativně rovnovážnému stavu ve vojenském strategickém poměru sil, sledovat především činitele, které tvoří podstatu jeho potence, které jsou schopné seberealizování v případném konfliktu.

Vojenskou akceschopnost tedy především vytvářejí:

1. Účinnost a mobilizující síla **třídně politických aspektů** trvale nebo dočasně působící na hegemonní vojenský systém v celku, schopná násobit nebo brzdit jeho akceschopnost projevu.

2. Hodnota **kádrových ozbrojených sil** a jejich možnosti válečného rozvinutí; v principu tedy schopnost lidského branného potenciálu, v jeho souhrnu kvantitativních ukazatelů a odborná profesionalita.

3. **Technická vybavenost** ozbrojených sil, které se opírají především o vědeckou a ekonomickou schopnost státu, koalice. produkovat v potřebné míře utilitní vojenskou techniku. V této oblasti bude nutné, a to je dáno především současným rozmachem vědy a jejího vlivu na ozbrojený zápas, vidět **dvě složky zbraňové vybavenosti armády**:

— **standardní**, masově zavedenou techniku „**klasického typu**“, jejíž náročnost obsluhy odpovídá průměru technické adaptability masové armády;

— **vrcholovou, inženýrské úrovně obsahující techniku**, která se opírá a využívá technických, biologických a jiných věd.

Zatímco zbraňové systémy první oblasti ponosou tíhu klasického válečného střetnutí, použití prostředků druhé oblasti bude určující pro kvalitativní změnu v pojetí vedení války a bude rozhodujícím pro středkem hromadného ničení.

4. **Ekonomický potenciál států**, schopný nejen vyživovat, ale i reprodukovat narůstající potřeby v ozbrojeném zápase.

Dnes kromě supervelmocí, nemůžeme dokonce ani v lokálním konfliktu uvažovat o autonomní schopnosti států „**živit**“ ozbrojené střetnutí.

5. Souhrn **vlastní odolnosti státu**, koalice v přežití možného válečného střetnutí. Přitom určující je přežití státu v **počátku války**, kdy musí nejen vydržet tu část úderu nepřítel, kterou nelze technicky zmařit, ale současně udržet takovou politickou, fyzickou a ekonomickou vitalitu, která bude dostatečnou hybnou silou k zabezpečení funkce státního organismu.

V souhrnu schopnost přežít bude charakterizována:

— akceschopnou **globální zpravodaj-**

skou činností ve všech oblastech; zejména v politické, vědeckotechnické, vojenské, a ekonomické oblasti, **vyklučující absolutní překvapení**;

— dostatečně **rozvinutou a odolnou obranou** proti známým zbraňovým systémům nepřítel, jejichž soustředěné použití na rozhodující oblasti by mělo způsobit „**umlčení státu**“ nebo jeho politický rozpad;

— **vhodnosti strategického prostoru** pro život státu, koalice, vytvářejícího dostatek integrovaných celků, vzájemně nezávislých, jejichž předem cílevědomě připravená existence je schopna vytvořit akceschopné jádro pro funkci koalice;

— schopností **světové politické akce**, která využívá všech dostupných forem a sil mimo teritorium vlastních států k odbrzdění nepřátelské činnosti nebo k jejímu maření.

6. **Celková geostrategická poloha** globálního charakteru, která může zabezpečit vytváření potenciální převahy v rozhodujících strategických prostorech, umožňující získání strategické iniciativy od samého počátku.

7. Schopnost států, koalice, účinně **aplikovat dané politické i materiální faktory při silové konfrontaci** strategických cílů v dané etapě.

Rozebereme-li tyto jednotlivé faktory, zvážíme-li možnosti jejich kvalitativních i kvantitativních změn a v souhrnu jejich vliv na celkový **výsledný poměr sil**, můžeme dojít k tomuto závěru:

1. Část faktorů je **fixně daná** a nelze u nich předpokládat výrazné změny proti současnému stavu. Patří sem především:

— **lidské potenciály** s úměrně oboustranně se zvyšující úrovní;

— **celková geostrategická poloha** koalic jako výchozí prostor ozbrojeného střetnutí a její prostorový charakter odolnosti.

2. Část faktorů **podléhá postupným, předvídatelným změnám**, jejichž vlivy na poměr sil lze s určitou relativní přesností odhadnout v jejich perspektivním vývoji. Do této kategorie je možné zahrnout:

— obecně zavedenou **klasickou techniku** masových armád;

— **ekonomickou produkci** států a jejich vojensky užitočnou hodnotu;

— **potenci politických aspektů** jednotlivých společenských zřízení.

3. Jako **největší proměnná** v těchto prvcích je tedy:

— **schopnost vrcholové vědy** a její vojenská aplikace, která má rozhodující vliv na realizační schopnost i odolnost státu, koalice;

— možnost světové politické akce, která směřuje k výrazné změně v hegemonní stabilitě jednotlivých koalic.

Zvážíme-li závěry v celku, potvrzuje se, že zatímco v první a druhé kategorii můžeme střízlivě a poměrně věrohodně odhadnout perspektivu budoucnosti, **třetí oblast se stává vlastním vyjádřením potenciálních změn v souhrnu a je proto i určujícím, nejvíce proměnným prvkem světového poměru sil.**

Hovoříme-li dnes o určité relativní vyváženosti světového poměru sil koalice, je to dáno především dočasnou stabilitou třetí světové síly, která se dosud nedostala do výrazného dopředného pohybu.

Proto bude tato sféra v budoucnosti dějištěm, kde se bude odehrávat rozhodující střetnutí koaličních zájmů. K zásadním zvratům ve světovém poměru sil může proto dojít především v tomto prostoru. Proto i tato síla může výrazně ovlivnit celkový vývoj světového dění. Může

— být udržen status quo — **stav relativní rovnováhy;**

— nastat **období lability**, nerovnovážného stavu, způsobeného buď zaostáváním vojenské aplikace vrcholové vědy, nebo **období politické neschopnosti světové akce** jedné z koalic,

— nastat stav jako výslednice obou dvou posledních oblastí, který by jistě vedl ke **stavu krajního napětí a politického diktátu** převažující koalice.

Změny i v této oblasti nejsou řádově okamžité, zahrnují v sobě určitá období vývoje, aplikace a realizace. Tato skutečnost, zejména pro oblast politiky a diplomacie dává dostatečný manévrovací prostor, jehož vhodné využití může dočasně pozastavit nebo přibrzdit účinnost i technické převahy.

Díváme-li se z tohoto pohledu na **úlohu a možnosti tak zvaných angažovaných států**, musíme vidět i jejich místo v tomto světovém dění.

Malé státy svou třídně politickou základnou musí nalézt a vyjádřit svůj vztah k bipolární realitě.

V angažovaném prostoru nemůže být neangažovaný stát. Při tom konečné cíle a jejich celková orientace musí být vždy rozhodující a převažovat i nad „těžkostmi a nedorozuměními dne“.

Probíhající **integrační tendence** ve všech oblastech života koalic vytvářejí pevnější pouta vzájemně mnohostranné závislosti, která nacházejí přirozený výraz i ve vojenské oblasti.

Úsilí malých států o uplatnění vlivu na „běh věcí“ není možné však negovat. **Malé státy především vytvářejí atmosféru — klima — pro politický zápas.** Na nich nejcitlivěji se odrážejí přednosti systémů a nejvýrazněji na ně působí nezdary politiky. To znamená, že jejich **organismus je labilnější**, a proto i více náchylný k potřebám rychlé reakce. **Prvek „zpětné životní vazby“ doznívá u nich rychleji než ve velkých státech.**

Nemůžeme proto přehlížet tuto realitu, zejména v oblasti upevňování **politických vazeb.**

Malé státy však nejsou zanedbatelné ani **vojensky.** Jejich převažující geostrategická poloha na koaličním styku je výrazným prvkem, který zvyšuje jejich význam. K tomu zpravidla přistupuje ještě **značná exponovanost v oblasti klasických ozbrojených sil**, kterou nelze v souhrnu poměru sil přehlížet.

Zpravidla malé státy daleko **ekonomičtěji využívají lidského potenciálu** ve své vědeckotechnické fundovanosti. V řadě případů jejich výsledky nemusí být jen úměrné kvantitativním vztahům, ale mohou být výrazným přínosem koaličního významu i v jejich vojenské aplikaci.

Pocit malosti byl by proto neoprávněným a zbytečným pocitem křivdy. Naopak, **aktivní přístup k profilování koaličních problémů je nezbytným výrazem zdravého jádra státu.**